

سیمای کارگزاران

علی بن ابی طالب امیر المؤمنین علیه السلام

جلد پنجم

سیره قضایی و شرح حال و کلا و قضات

علی اکبر ذاکری

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

www.ketab.ir

بیتنا
۱۴۰۱

ذاکری، علی اکبر، ۱۳۳۸ -

سیمای کارگزاران علی بن ابی طالب امیرالمؤمنین علیه السلام / علی اکبر ذاکری. - قم: مؤسسه بوستان کتاب، ۱۴۰۱.

ج. - (مؤسسه بوستان کتاب؛ ۳۱۳۸) (تاریخ. تاریخ اسلام)

ISBN 978-964-09-0397-1 (دوره 1) / ISBN 978-964-09-2404-4 (5 ج)

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتاب‌نامه: ص. [۵۷۱] - ۶۰۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.

مندرجات: ج. ۵. سیره قضایی و شرح حال وکلا و قضات.
نمایه.

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - دیدگاه درباره قضایوت.

۲. علی بن ابی طالب علیه السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - سیاست و حکومت.

۹۰۹/۰۹۷۶۷۱

DS ۳۸/۱

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۸۸۲۴۷۹۸

۱۴۰۱

www.ketab.ir

■ موضوع: تاریخ اسلام (تاریخ)

■ گروه مخاطب: عمومی

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۳۱۳۸

مسلسل انتشار (چاپ اول و بازچاپ): ۷۹۸۴

بوستان کتاب

بوستان کتاب

سیمای کارگزاران علی بن ابی طالب امیرالمؤمنین علیه السلام / ج ۵

سیره قضایی و شرح حال وکلا و قضات

نویسنده: علی اکبر ذاکری

مبانی: مؤسسه بوستان کتاب

• لیتوگرافی، چاپ و تکثیر: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب

• نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۱ • شمارگان: ۱۰۰ • وبسایت رسمی مؤسسه بوستان کتاب

تمامی حقوق نشر مکتوب و الکترونیک اثر متعلق به مؤسسه بوستان کتاب است

printed in the Islamic Republic of Iran

❖ دفتر مرکزی: قم، خ شهیدا (صفهانیه)، ص پ ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۷-۳۷۷۴۲۱۵۵ نامبر: ۳۷۷۴۲۱۵۴ تلفن بخش: ۳۷۷۴۳۴۲۶

❖ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهیدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با همکاری ۱۷۰ ناشر)

❖ فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، بین وصال و فلسطین، پلاک ۹۵۱، تلفن: ۶۶۹۶۹۸۷۸

❖ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع پاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان رضوی، تلفن: ۳۲۲۳۳۶۷۲

❖ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهار راه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۳۲۲۲۰۳۷۰

❖ فروشگاه شماره ۵ (رنگین کمان، فروشگاه کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهیدا، نیش خیابان ارم، تلفن: ۳۷۷۴۳۱۷۹

اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS)، با ارسال شماره همراه خود به ۱۰۰۰۲۱۵۵ و یا ارسال درخواست به:

E-mail: info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وبسایت: www.bustaneketab.com

با قدردانی از همکاری که در تولید این اثر نقش داشته‌اند:

• اعضای شورای بررسی آثار • ویراستار: محمدرضا منصفی سروندانی • اصلاحات حروفنگاری و صفحه‌آرا: حسین محمدی
• نمونه‌خوانی: جواد عروجی و علی میری • کنترل فنی صفحه‌آرایی: سیدرضا موسوی منش • طراح جلد: امیرعباس رحیمی • اداره آماده‌سازی: حمیدرضا تیموری
• اداره چاپخانه: مجید مهدوی، ناصر منتظری و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی • مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی

رئیس مؤسسه
محمدباقر انصاری

فهرست مطالب

۲۱	مقدمه
بخش یازدهم: قضاوت	
۳۳	فصل اول: اصول قضاوت
۳۳	مقدمه
۳۶	گفتار اول: معنا و اهمیت قضاء
۳۶	۱. معنای قضاء
۳۷	قضاوت در اصطلاح
۳۸	۲. هدف از قضاوت
۴۱	۳. قضاوت در قرآن
۴۲	۴. قضاوت از شئون حاکم و حکومت
۴۳	۵. اهمیت قضاوت و کار قاضی
۴۸	۶. قضاوت امانت
۴۹	۷. حکم خدا مبنای قضاوت و لزوم وحدت رویه قضاییه
۵۰	گفتار دوم: شرایط قاضی
۵۱	۱. شرط ایمان
۵۳	۲. طهارت مولد
۵۴	۳. مردن بودن قاضی
۵۸	۴. علم
۵۸	۵. شرایط قاضی از دیدگاه امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small>
۶۰	۶. ترک معامله و تجارت توسط حاکم و قاضی
۶۱	گفتار سوم: حقوق قضات و حمایت از آنان
۶۱	۱. برطرف نمودن نیاز مالی قاضی

مقدمه

یکی از ویژگی‌های امیرالمؤمنین علی علیه السلام که در آثار مختلف شیعه و اهل سنت بار یافته و به آن شناخته می‌شود قضاوت‌های آن حضرت است. در امور قضایی مسلمانان در طول تاریخ از شیوه قضایی و قضاوت‌های عادلانه و دقیق امیرالمؤمنین علیه السلام بهره برده و آن را در طول تاریخ اسلام در کتاب‌های خود گزارش کرده‌اند. قضاوت‌های ایشان از مهم‌ترین و برجسته‌ترین قضاوت‌های صدر اسلام دانسته و با اعجاب از آن یاد کرده‌اند. این دقت در قضاوت به علت دعای رسول خدا صلی الله علیه و آله بود. آن‌گاه که حضرت رسول، علی را به یمن اعزام کرد. بعد از آن در هر شکایت و جریانی به درستی داوری می‌کرد. روایات مختلفی درباره توانایی قضایی امام علی علیه السلام نقل شده است. پیامبر در باره‌اش فرمود: «أقضاکم علی»،^۱ و در سخنی چنین فرمود: دعای پیامبر باعث شد در مشکل‌ترین و بغرنج‌ترین حوادث پیش آمده تردید نکنم. در مواردی به قضاوت پرداخت که در هنگام وقوع حادثه و مراجعه به ایشان نگرانی زیادی از چگونگی قضاوت و نتیجه داوری احساس می‌شد و نگرانی شدیدی درباره آن داشتند. به همین جهت تحلیل درست قضاوت‌های حضرت بسیار مشکل و سخت است.

توجه به قضاوت‌ها و سیره شخصیتی مانند امیرالمؤمنین علیه السلام می‌تواند برای قضات عادل درس آموز باشد و چنانچه بخواهند قضاوت عادلانه‌ای داشته باشند به سیره مردی که به خاطر عدالت به شهادت رسیده عمل و آن را مبنای کار خود قرار دهند. قوه قضاییه با الهام از قضاوت‌های ایشان می‌تواند مسیرهای سخت را هموار کند و در مواردی که مشکل فقهی دارند از آن بهره ببرند و با بهره از سیره علوی نقشه راه خود را تبیین کنند.

۱. ماوردی، اعلام النبوه، ص ۱۳۲؛ خطابی، غریب الحدیث، ج ۲، ص ۲۰۱ و باقلانی، الانتصار للقرآن، ج ۱، ص ۱۹۱.